

## Spis treści

|                                                                                                                                        |           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| Wykaz skrótów .....                                                                                                                    | 11        |
| Wprowadzenie.....                                                                                                                      | 15        |
| <b>Rozdział I</b>                                                                                                                      |           |
| <b>Wykładnia językowa.....</b>                                                                                                         | <b>23</b> |
| 1. Pojęcie wykładni językowej w orzecznictwie .....                                                                                    | 23        |
| 2. Rodzaje znaczeń „językowych” .....                                                                                                  | 25        |
| 2.1. Język „potoczny” .....                                                                                                            | 25        |
| 2.1.1. Opinie językoznawców.....                                                                                                       | 25        |
| 2.1.2. Intuicja językowa .....                                                                                                         | 26        |
| 2.1.3. Słowniki językowe .....                                                                                                         | 27        |
| 2.1.3.1. Sposoby wykorzystywania słowników<br>przez sądy .....                                                                         | 28        |
| 2.1.3.2. Zarzuty wobec sposobów użycia słowników<br>przez sądy .....                                                                   | 33        |
| 2.1. Język prawny .....                                                                                                                | 40        |
| 2.2.1. Problemy związane z budową, sposobami umieszczania<br>i możliwością rozpoznawania definicji legalnych<br>w tekście prawnym..... | 44        |
| 2.2.2. Problemy związane z interpretacją definicji legalnych ....                                                                      | 47        |
| 2.2.3. Problemy związane z zasięgiem definicji legalnych<br>(z zakresem związania treścią definicji legalnej) .....                    | 50        |
| 2.2. Język prawniczy .....                                                                                                             | 56        |
| 3. Język „potoczny”, prawny i prawniczy – preferencje w ramach<br>wykładni językowej.....                                              | 58        |
| 3.1. Relacje język „potoczny” – język prawny.....                                                                                      | 60        |

|                                                                               |    |
|-------------------------------------------------------------------------------|----|
| 3.1.1. Pierwszeństwo znaczenia „potocznego” .....                             | 60 |
| 3.1.2. Pierwszeństwo języka prawnego .....                                    | 62 |
| 3.2. Relacje język „potoczny” – język prawniczy .....                         | 65 |
| 3.2.1. Pierwszeństwo języka prawniczego .....                                 | 66 |
| 3.2.2. Pierwszeństwo znaczenia „potocznego” .....                             | 68 |
| 4. Inne problemy wykładni językowej .....                                     | 69 |
| 4.1. Problemy syntaktyczne .....                                              | 69 |
| 4.2. Interpretacja wyrażen spójnikowych .....                                 | 70 |
| 4.3. Interpretacja ustanowionej przez ustawodawcę kolejności przesłanek ..... | 73 |
| 4.4. <i>Eiusdem generis</i> i <i>expressio unius</i> .....                    | 74 |
| 5. Inne dyrektywy językowe .....                                              | 77 |
| 5.1. Zakaz dokonywania wykładni synonimicznej .....                           | 77 |
| 5.2. Zakaz dokonywania wykładni homonimicznej .....                           | 78 |
| 5.3. Zakaz wykładni <i>per non est</i> .....                                  | 79 |
| 5.4. <i>Lege non distinguente</i> .....                                       | 80 |
| 6. Argumenty na rzecz pierwszeństwa wykładni językowej .....                  | 80 |
| 7. Podsumowanie .....                                                         | 85 |

## Rozdział II

|                                                                                                   |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Wykładnia systemowa</b> .....                                                                  | 89  |
| 1. Zagadnienia wstępne .....                                                                      | 89  |
| 2. Wykładnia systemowa wewnętrzna .....                                                           | 93  |
| 3. Wykładnia systemowa zewnętrzna .....                                                           | 98  |
| 3.1. Kontekst kilku aktów prawnych .....                                                          | 98  |
| 3.2. Wykładnia w zgodzie z konstytucją .....                                                      | 100 |
| 3.3. Wykładnia prowsólnotowa .....                                                                | 104 |
| 3.4. Kontekst zasad prawa podatkowego .....                                                       | 107 |
| 4. Rola argumentacji systemowej .....                                                             | 109 |
| 5. Problemy z rozróznieniem wykładni systemowej i wykładni językowej .....                        | 111 |
| 5.1. Dyrektywa języka prawnego czy wykładnia systemowa zewnętrzna? .....                          | 112 |
| 5.2. Reguły konsekwencji terminologicznej, <i>per non est</i> , <i>argumentum a rubrica</i> ..... | 115 |
| 6. Wybór kontekstu systemowego a treść rozstrzygnięcia interpretacyjnego .....                    | 117 |
| 7. Podsumowanie .....                                                                             | 120 |

**Rozdział III**

|                                                                                     |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Wykładnia celowościowa</b> .....                                                 | 123 |
| 1. Wykładnia celowościowa a wykładnia funkcjonalna.....                             | 123 |
| 2. Typologie celów .....                                                            | 127 |
| 2.1. Cel ustawy – cel ustawodawcy .....                                             | 127 |
| 2.2. Ustawodawca aktualny – ustawodawca historyczny .....                           | 129 |
| 2.3. Merytoryczny podział celów.....                                                | 132 |
| 2.4. Podział celów według kryterium oczekiwanego skutku .....                       | 133 |
| 2.5. Cele opisowe i wartościujące .....                                             | 134 |
| 2.6. Typologie przydatne dla zagadnienia wielości celów<br>tej samej regulacji..... | 135 |
| 2.6.1. Cel a fragment tekstu prawnego,<br>z którym jest łączony .....               | 137 |
| 2.6.2. Cele określone pozytywnie i negatywnie .....                                 | 138 |
| 2.6.3. Cele ogólne i szczegółowe .....                                              | 140 |
| 2.6.4. Cele wyższego i niższego rzędu .....                                         | 143 |
| 3. Sposoby ustalania celów .....                                                    | 146 |
| 3.1. Źródła znajdujące się „poza tekstem prawnym” .....                             | 146 |
| 3.1.1. Materiały przygotowawcze .....                                               | 146 |
| 3.1.2. Poglądy literatury.....                                                      | 147 |
| 3.1.3. „Istota” instytucji prawnych, zasady<br>„konstrukcyjne” .....                | 148 |
| 3.1.4. Cele ustalone uprzednio w orzecznictwie .....                                | 149 |
| 3.2. Informacje o celu zawarte w tekście prawnym.....                               | 150 |
| 4. Sposoby rozstrzygania kolizji celów .....                                        | 156 |
| 5. Cel a rozumienie przepisu .....                                                  | 159 |
| 6. Podsumowanie .....                                                               | 168 |

**Rozdział IV**

|                                                                         |     |
|-------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Dyrektywy preferencji (preferencje co do wyboru znaczenia)</b> ..... | 171 |
| 1. Strategie oparte o priorytet wykładni językowej .....                | 172 |
| 1.1. Model jednoznaczności .....                                        | 172 |
| 1.2. Krytyka modelu jednoznaczności.....                                | 180 |
| 1.3. Model oparty o „językową granicę wykładni” .....                   | 186 |
| 1.4. Zarzuty wobec modelu językowej granicy wykładni.....               | 189 |
| 1.4.1. Możliwe znaczenie językowe, czyli jakie? .....                   | 189 |
| 1.4.2. Wyjątki od respektowania granicy językowej .....                 | 194 |

|                                                                                       |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 2. Strategia wykładni kompleksowej .....                                              | 197        |
| 2.1. Założenia wykładni kompleksowej .....                                            | 197        |
| 2.2. Argumenty na rzecz modelu kompleksowości.....                                    | 204        |
| 3. Podsumowanie .....                                                                 | 209        |
| <b>Rozdział V</b>                                                                     |            |
| <b>Zarzut „błędnej wykładni” .....</b>                                                | <b>215</b> |
| <b>Zakończenie .....</b>                                                              | <b>237</b> |
| <b>Bibliografia .....</b>                                                             | <b>241</b> |
| <b>Orzecznictwo wykorzystane w pracy</b><br><b>(w porządku chronologicznym) .....</b> | <b>255</b> |
| <b>Tabele i wykresy .....</b>                                                         | <b>269</b> |